

Anestesia

Valmistautuminen anestesiaan

Potilaan sairaudet voivat hidastaa toipumista ja estää kotiutumisen leikkauspäivänä. Erityisesti sydän-, hengitystie-, munuais- ja aineenvaihduntasairaudet kuten diabetes voivat epätasapainossa ollessaan aiheuttaa ongelmia anestesian aikana. Perustautien tulisi olla lääkityksellä mahdollisimman hyvin tasapainossa leikkaukseen tullessa.

Tunnetut **allergiat esim. lääkille tai ruoka-aineille** tulee kertoa, jotta osataan valita potilaalle turvalliset anestesia-aineet. **Tupakointi** vaikuttaa hengitykseen ja ilmasteihin. Tupakoimattomuus leikkausta edeltävästä illasta jo parantaa elimistön hapenkäyttökykyä. Tupakointi huonontaa myös haavan paranemista. Siksi se kannattaa lopettaa hyvissä ajoin ennen leikkausta. **Ylipaino** lisää hengitys- ja ilmatieongelmia. Ylipaino voi vaikeuttaa toimenpiteitä teknisesti. **Alkoholi ja huumeet** eivät sovi yhteen anestesia-aineiden kanssa. Toimenpidettä ei voida tehdä, jos potilas on näiden aineiden vaikutuksen alainen. Suvussa voi olla **perinnöllisiä tauteja**, jotka johtavat poikkeavaan reaktioon anestesia-aineille. Ne tulee ilmoittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta ne voidaan huomioida leikkausta suunniteltaessa. 2

Anestesiavaihtoehdot

Yleisanestesia

Nukutus tekee täysin tiedottomaksi ja estää kivun tuntemisen. Nukutusaineet ovat suoneen annettavia ja hengitettäviä. Hengitysteiden auki pysymisen varmistamiseksi käytetään nukahtamisen jälkeen asennettavaa hengityspotkea. Hengityksestä huolehditaan hengityskoneen avulla. Yleisanestesiaa käytetään ylävartalon ja pään toimenpiteissä esim. vatsaleikkauksissa ja nielurisaleikkauksissa, mutta sitä voidaan käyttää myös kaikissa muissa toimenpiteissä.

Yleisanestesia sujuu yleensä ongelmitta. Sen jälkeen saattaa kuitenkin tuntua kurkkukipua ja joskus on myös pahoinvointia. Pieniä limakalvovaurioita voi esiintyä hengityspotken käyttöön liittyen. Allergiset reaktiot ovat harvinaisia.

Puudutus

Puudutuksessa puudutetaan toimenpidealueelle tulevat hermot niin, että kivun tuntuminen estyy. Toimenpiteen aikana potilas voi olla hereillä tai nukkua. Laajoja puudutuksia ovat **selkäpuudutukset** (spinaali ja epiduraalipuudutus) ja **hartiapunospuudutus** (plexus).

Selkäpuudutus sopii hyvin jalkojen ja lantion alueen toimenpiteisiin. Puudutuksen etuna voi olla leikkaustyyppiin liittyvä kivun hallinta. Selkäpuudutuksen jälkeen voi joskus olla kutinaa tai virtsaamisvaikeutta. Myöhemmin saattaa esiintyä päänsärkyä, joka tuntuu erityisesti pystyasennossa, mutta häviää tai vähenee makuulla. Päänsärky loppuu yleensä muutamassa päivässä, mutta säryn jatkuessa ota yhteys päiväkirurgiseen osastoon. Joskus voi olla myös säteilevää tai paikallista selkäkipua. Infektio pistokohdassa on harvinainen, mutta mahdollinen. Allergiset reaktiot puudutteille ovat erittäin harvinaisia. Puudutukset voivat olla teknisesti vaikeita, eivätkä aina onnistu täydellisesti. Silloin niitä on mahdollista täydentää lisäpuudutuksella paikallisesti tai nukutuksella.

Hartiapunospuudutus puuduttaa koko käden, puudutus kestää pitkään, jopa puoli vuorokautta.

Laskimopuudutus (iv-puudutus)

Laskimopuudutusta käytetään yleisimmin pienissä käsitoimenpiteissä. Puudutus saadaan rajattua toivotulle alueelle käyttämällä puristussidettä.

Paikallispuudutus

Jos toimenpide on pienehköllä alueella, voidaan puuduttaa paikallisesti vain se kudosalue, johon toimenpide tehdään. Usein käytetään lisänä jotain kipu- ja rentouttavaa lääkitystä. Mikäli käytetään vain puudutetta, ei saattaja ole välttämätön kotiin lähtiessä.